

Korporatīvās pārvaldības un nefinanšu paziņojumi valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās 1/48/21

Vadītāja ilgtspējas pakalpojumu nodaļā,
PwC Latvija
Maija Orbidāne

Latvijā rudens ir bijis ražīgs korporatīvās pārvaldības regulējuma izmaiņu jomā. Šā gada 11. novembrī Saeima pieņēma **Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma grozījumus**, kuri stāsies spēkā šā gada 8. decembrī, paredzot pienākumu lielajām valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām piemērot korporatīvās pārvaldības principus un gatavot dažādus paziņojumus šajā jomā.

Grozījumi paredz, ka publiskas personas kapitālsabiedrībām un publiski privātām kapitālsabiedrībām ("kapitālsabiedrībās"), kuru iepriekšējā pārskata gada neto apgrozījums ir lielāks par 21 miljonu eiro un bilances kopsumma lielāka par 4 miljoniem eiro, turpmāk būs pienākums sagatavot paziņojumu par korporatīvo pārvaldību. Turklāt pirmais šāds korporatīvās pārvaldības paziņojums jāgatavo jau par 2021. finanšu gadu (pārskata gadu, kurš sākas 2021. gada 1. janvārī vai 2021. kalendāra gada laikā).

Grozījumos gan ir noteikts, ka Ministru kabinets vēl tikai izdos piemērojamus korporatīvās pārvaldības ieteikumus, taču paredzams, ka tas būs Tieslietu ministrijas izveidotās Korporatīvās pārvaldības konsultatīvās padomes izstrādātais **Latvijas Korporatīvās pārvaldības kodekss**, kurā ietvertie principi apkopo labāko starptautisko praksi uzņēmumu pārvaldībā un var tikt piemēroti jebkuram uzņēmumam. Tieslietu ministrija jau ir izstrādājusi MK noteikumu projektu, kurā noteikts, ka jāpiemēro Latvijas Korporatīvās pārvaldības kodekss.

Korporatīvās pārvaldības paziņojumā būs jāiekļauj šāda informācija:

1. atsauce uz korporatīvās pārvaldības ieteikumiem, ko kapitālsabiedrība piemēro;
2. informācija par to, vai un kā kapitālsabiedrība piemēro atsevišķus korporatīvās pārvaldības ieteikumos iekļautos principus;
3. ja kapitālsabiedrība nepiemēro atsevišķus korporatīvās pārvaldības ieteikumos iekļautos principus, kapitālsabiedrībai būs jānorāda, kuri principi netiek piemēroti un kāds ir šādas rīcības pamatojums, detalizēti aprakstot:
 - katra atsevišķā principa nepiemērošanas iemeslu un iespējamās sekas, kā arī veidu, kādā pieņemts lēmums par šī principa nepiemērošanu;
 - kad plānots uzsākt šī principa piemērošanu, ja, piemēram, šis lēmums attiecas uz ierobežotu laikposmu;
 - kādā veidā pasākums, kas veikts šī principa piemērošanas vietā (ja tāds bijis), sasniedz šī principa vai korporatīvās pārvaldības ieteikumu mērķi vai veicina labu korporatīvo pārvaldību kapitālsabiedrībā.

Korporatīvās pārvaldības paziņojumu var iekļaut vadības ziņojumā vai sagatavot kā atsevišķu gada pārskata sastāvdaļu. Ja kapitālsabiedrība sagatavo gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu, tā būs tiesīga sagatavot tikai vienu korporatīvās pārvaldības paziņojumu un to iekļaut vienā no šiem pārskatiem. Tāpat korporatīvās pārvaldības paziņojums ne retāk kā reizi gadā būs jāpublicē kapitālsabiedrības mājas lapā.

Nefinanšu paziņojumi kapitālsabiedrībām turpmāk būs jāgatavo, ja divus gadus pēc kārtas to vidējais darbinieku skaits ir virs 250 un tās atbilst vienam no šādiem kritērijiem:

- bilances kopsumma ir lielāka par 20 miljoniem eiro;
- neto apgrozījums ir virs 40 miljoniem eiro.

Svarīgi uzsvērt, ka grozījumi paredz atšķirīgus termiņus pirmā nefinanšu paziņojuma sagatavošanai. Piemēram, kapitālsabiedrībām, kuras atbilstoši Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma kritērijiem ir lielas kapitālsabiedrības un kuru darbinieku skaits ir virs 250, ir pienākums sagatavot pirmo nefinanšu paziņojumu tikai 2026. gadā par 2025. finanšu gadu (pārskata gadu, kurš sākas 2025. gada 1. janvārī vai 2025. kalendāra gada laikā), bet lielām kapitālsabiedrībām ar darbinieku skaitu virs 500 – jau ar 2022. gadu par 2021. finanšu gadu (pārskata gadu, kurš sākas 2021. gada 1. janvārī vai 2021. kalendāra gada laikā).

Nefinanšu paziņojumā jāiekļauj vismaz šāda informācija:

- informācija par kapitālsabiedrības attīstību, darbības rezultātiem un finanšu stāvokli, kā arī par tās komercdarbības ietekmi uz vidi, sociālajiem un ar darbiniekiem saistītajiem aspektiem, cilvēktiesību ievērošanu un pretkorupcijas un kukuļošanas novēršanas pasākumiem – korporatīvās sociālās atbildības (KSA) jomām;
- apraksts par kapitālsabiedrības politiku īstenošanu attiecībā uz KSA jomām, arī apraksts par procedūrām, kas kapitālsabiedrībā ieviestas, lai nodrošinātu pienācīgu uzmanību šo politiku īstenošanas procesam;
- informācija par galvenajiem ar KSA jomām saistītajiem riskiem, kas raksturīgi kapitālsabiedrības darījumiem, un, ja tas ir būtiski un samērīgi, arī informācija par riskiem, kas izriet no kapitālsabiedrības komercdarbības ietvaros noslēgtajiem tiesiskajiem darījumiem vai ir saistīti ar tās ražotajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem un var radīt negatīvas sekas KSA jomās, kā arī par to, kā kapitālsabiedrība šos riskus pārvalda;
- galvenie KSA jomu nefinanšu rādītāji, kas raksturīgi šai kapitālsabiedrībai un nozarei, kurā tā darbojas;
- atsauce uz kapitālsabiedrības finanšu pārskatā norādītajām summām un papildu skaidrojumi par tām, ja finanšu pārskatā norādītā summa ir saistīta ar kādu no kapitālsabiedrības KSA jomām.

Lai sniegtu informāciju par KSA jomām, kapitālsabiedrība var izmantot Latvijas vai ES tiesību aktos vai ANO, ESAO, Starptautiskās Darba organizācijas, Starptautiskās Standartizācijas organizācijas vai citas starptautiskās organizācijas izdotajos dokumentos iekļautās pamatnostādnes vai ieteikumus. Nefinanšu paziņojumā jānorāda, kuras pamatnostādnes vai ieteikumus kapitālsabiedrība izmanto.

Ja kapitālsabiedrība neīsteno politiku attiecībā uz kādu no KSA jomām, tad nefinanšu paziņojumā sniedz skaidru un argumentētu pamatojumu, kādēļ to nedara.

Nefinanšu paziņojumu var iekļaut vadības ziņojumā vai sagatavot kā atsevišķu dokumentu, ko publicē kopā ar vadības ziņojumu kā gada pārskata sastāvdaļu. Sagatavotie nefinanšu paziņojumi par pēdējiem pieciem gadiem, ja tādi bija jāgatavo, būs jāpublicē arī kapitālsabiedrības mājas lapā.

Tā kā daļai kapitālsabiedrību pirmie korporatīvās pārvaldības paziņojumi un nefinanšu paziņojumi jāgatavo jau par 2021. gadu, pie to izstrādes jāķeras klāt jau šodien. Jāiepazīstas ar Latvijas Korporatīvās pārvaldības kodeksu un tajā iekļautajiem labas korporatīvās pārvaldības principiem, vērtējot

nepieciešamās izmaiņas iekšējos procesos un procedūrās, lai nodrošinātu atbilstošu šo principu piemērošanu. Padziļinātas analīzes rezultātā nonākot pie secinājuma, ka kādu no principiem šobrīd objektīvu iemeslu dēļ vēl nevar piemērot, tas būs jāpaskaidro korporatīvās pārvaldības paziņojumā. Tā sagatavošana būs šī procesa pēdējais posms, kas noslēgsies pēc vairākiem mērķtiecīgiem soļiem, pārskatot uzņēmuma stratēģiju, vērtējot iekšējo kultūru, risku vadību, iekšējās kontroles sistēmas, padomes locekļu ievēlēšanas procesu, padomes darba organizēšanu un lēmumu pieņemšanas procesu, padomes un valdes atalgojuma noteikšanas principus, ieinteresēto pušu iesaisti uzņēmuma darbībā, kā arī caurspīdīguma nodrošināšanu. Šie visi ir svarīgi aspekti un atbilstoši to izvērtēšanai ir nepieciešams gan laiks, gan zināšanas.

Attiecībā uz nefinanšu paziņojumiem kapitālsabiedrībām jāatbild uz jautājumiem par to, kādus mērķus tās vēlas sasniegt vides, sociālajā un pārvaldības jomā, lai ilgtermiņā kļūtu konkurētspējīgākas un labāk pielāgotas šodienas izaicinājumiem. Svarīgi apzināties, ka pirms nefinanšu paziņojuma publicēšanas būs jāveic pamatīgi sagatavošanās darbi, nosakot sasniedzamos mērķus un identificējot nepieciešamos datus, lai mērītu virzību uz šo mērķu sasniegšanu, kā arī jāizvēlas noteiktas pamatnostādnes vai standarti, ko izmantot nefinanšu paziņojumā sniedzamās informācijas atspoguļošanai. Domājot par standartu izvēli, svarīgi ņemt vērā, ka ES ir uzsākusi darbu pie vienota nefinanšu paziņojumu standarta izstrādes, kas tuvākajā laikā būs saistošs plašam uzņēmumu lokam arī Latvijā. Standarta mērķis ir veicināt salīdzināmas un ticamas informācijas pieejamību gan ieguldītājiem, gan sabiedrībai kopumā par uzņēmumu ilgspēju vides, sociālajā un pārvaldības jomā.

Šīs jaunās prasības valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām ir lielisks piemērs tam, kā valsts līmenī veicināt labu korporatīvo pārvaldību un ilgspējas informācijas pieejamību, kas ir priekšnoteikums uzņēmumu virzībai uz jauniem darbības modeļiem, saskaņojot tos ar vides un sabiedrības vajadzībām.